

K některým problémům plánování útočné operace

Podplukovník Jiří Nečas

Nové názory a směry v operačním umění uplynulého období vykrystalizovaly v některé všeobecné zásady přípravy, organizace a vedení soudobých útočných operací, které jsou v součinnosti uváděny do praxe.

Jednou z nejdůležitějších je poučka o růstu úlohy a významu tankových útvarů a svazků v podmínkách raketové války.

Při praktické aplikaci této poučky v plánování a vedení útočných operací vyskytují se dosud různé názory na řadu dílčích otázek. Na jeden z těchto problémů chci ukázat ve svém příspěvku. Je to otázka jednotného chápání a plnění úkolů stanovených velitelem frontu armádám v útočné operaci.

Štáb frontu při plánování frontové útočné operace stanoví mimo jiné na základě hluboké analýzy použití jaderných zbraní, terénu, nepřítele a možností vlastních vojsk a techniky hloubku bližšího úkolu armád prvního sledu a hloubku bližšího a dalšího úkolu frontu. Kromě hloubky úkolů stanoví rovněž dobu jejich plnění. Tyto dva faktory pak určují průměrné tempo operace při plnění jednotlivých úkolů i operace vcelku.

Pokud se týká středních temp útočných operací, zkušenosti ukazují, že se budou pohybovat v podmínkách raketoaderné války a v terénu středoevropského válečného plnění bližšího úkolu armád v rozsahu 60 až 80 km za den a při plnění dalšího úkolu armád a frontu mohou narůstat až do rozmezí 90–110 km/den.

Jedním z nových poznatků operačního umění je „odtrhávání“ tankových svazků od „hlavních sil“ armády. A právě uplatňování tohoto názoru v praktickém plánování armádních útočných operací z hlediska hloubky úkolů a tempa operace stanovených frontem vyvolává různé aspekty na plnění stanovených úkolů armádou.

Jeden z možných názorů, který považuji za nesprávný, ukáži na příkladu. Štábem frontu bylo armádě stanoveno, že jejím bližším úkolem je ovládnout do konce druhého dne operace prostor v hloubce 150 km, tzn. průměrným tempem 75 km za den. Štáb armády vycházející z některých současných názorů plánuje splnit tento úkol „hlavními silami“ armády (pod tímto po-

jmem rozumí především motostřelecké divize) ve stanovené době, ale tankovými svazky chce vyjít za tutéž dobu do hloubky 200–220 km, což představuje střední tempo 100–110 km za den, což v daném případě, vzhledem k možnostem nepřítele a terénu, nebylo reálné.

Připustíme-li při plánování operace, že takové odtrhávání tankového uskupení od „hlavních sil“ armády bude probíhat v celém průběhu frontové operace, došli bychom k absurdní možnosti, že totiž v době, kdy „hlavní síly“ armád splní další úkol frontové operace, budou tankové svazky armád i několik set kilometrů hlouběji na území nepřítele. To by ztěžovalo kromě jiného vedení těchto svazků, jejich podporu raketovými prostředky, jejich zásobování a vystavovalo by tyto svazky úderům nepřítele, které by mohly mít naději na úspěch.

V těchto skutečnostech spočívá „rozpor“ mezi plánem frontu a plánem armády. Podstatu rozporu vidím v nejednotném chápání pojmu „hlavní síly“ armády. Domnívám se, že na „hlavní síly“ armády běžného současného typu (složené ze dvou motostřeleckých a dvou tankových divizí) nelze považovat motostřelecké svazky a armádní zálohy, ale naopak tankové divize a raketová vojska, která musí být uskupena tak, aby mohla podporovat především boj tankových svazků.

Že je tomu tak, ukáže jednoduchá kalkulace. Armáda uvedeného složení má ve svém učlenění 1000 tanků. Dvě třetiny tohoto počtu (přesněji 640 tanků) jsou u tankových divizí a jen jedna třetina u motostřeleckých svazků. Vezmeme-li v úvahu možnost, že na úrovni „utrženého“ tankového uskupení mohou bojovat i předsunuté odřady motostřeleckých svazků (zpravidla tankové pluky), pak poměr tanků tankového uskupení k ostatním silám armády se ještě zlepší ve prospěch prvního.

Naskytá se otázka, jak řešit tento rozpor. Jsem toho názoru, že je třeba již při plánování ve štábu frontu vycházet z výše uvedené definice „hlavních sil“ armády. To znamená, že stanovením bližšího a dalšího úkolu armádě současného typu ovládnout určitý prostor — se rozumí, že tento prostor zachvátí ve stanovené době tankové

svazky této armády. Je však třeba, aby i štáby armád chápaly takto stanovený úkol stejným způsobem a nesnažily se jako „nadplán“ splnit ve stejné době tankovými svazky ještě hlubší a často málo reálné úkoly. Samozřejmě, že motostřelecké svazky armády zůstanou za tankovými poněkud pozadu, mimo rozhodující směr činnosti armády a tím kromě jiného chrání křídla armády a umožňují i všestranné materiální zabezpečení tankových divízi. Toto zabezpečení nelze v pozdější fázi útočné operace — podle mého názoru — u armády uvedeného typu plně vyřešit vzdušným přísunem, ale je třeba soustředit pozornost na taková opatření, která umožní zásobovat i tankové divize mající velkou spotřebu pohonných hmot a střílivu, po zemi.

Uvedená definice „hlavních sil“ armády přináší i některé další požadavky, jako například: nedopustit odtrhávání těchto sil od velitelských stanovišť armády, nutnost plánovat zásahy některých záloh a prostředků armády v jejich prospěch a podobně. Řešení těchto otázek není předmětem mého příspěvku.

Je třeba vidět, že navrhovaný způsob plánování nelze považovat za šablonovitý a všeobecně platný. Jeho použití bude především záviset na složení armády. Bude-li mít tato ve svém učlenění např. jednu tankovou a tři až čtyři motostřelecké divize, pak bude třeba počítat s tím, že stanovený úkol budou plnit především motostřelecké divize a že dojde k odtržení tankové divize od motostřeleckých.

Jiným problémem přípravy útočné operace je otázka způsobu plánování z hlediska času a prostoru, tzn. zda plánovat operaci po úkolech nebo po dnech?

Zkušenosti ukazují, že soudobá armádní útočná operace může mít trvání 3—5 dní a hloubku 300 i více kilometrů.

Na základě cíle operace, možnosti nepřítele, vlastních silách (především raketových zbraní a tankových svazcích) a palebných možnostech ničení nepřítele vyjadřovaných především množstvím a mohutností jaderných zbraní, stanoví se obsah, hloubka a trvání bližšího a dalšího úkolu armády.

Obsahem bližšího úkolu armády bude zpravidla zničit vojska prvního operačního sledu nepřítele, vytvořit vhodné podmínky pro úspěšné rozvíjení operace a zabezpečit tak splnění dalšího úkolu armády. Možná hloubka 120 i více kilometrů.

Plnění dalšího úkolu armády bude zahrnovat rozhodné rozvíjení operace především tankovými svazky za využití jaderných úde-

rů, ničení operačních záloh nepřítele a ovládnutí prostoru výhodného pro rychlé rozvíjení frontové operace. Jeho hloubka může být stanovena do vzdálenosti 200 km.

Toto dělení armádní útočné operace nezbytně vyžaduje, aby bylo respektováno i při jejím plánování, tudíž aby byla plánována po úkolech. I když uvedená zásada je ve štábní praxi aplikována, vyskytují se názory, požadující plánovat armádní operaci na celou hloubku po dnech, při čemž by rozdělení operace a bližší a další úkol byly vzaty v úvahu (v plánech operací jsou vyjadřovány úkoly svazků ke konci jednotlivých dnů v průběhu celé operace výrazně a např. prostor bližšího úkolu armády jen potlačen).

Domnívám se, že soudobé poznatky tento způsob plánování vylučují. Tvrdíme, že současná operace vlivem širokého použití jaderných a raketových zbraní bude mít vysoce manévrový ráz a bude charakterizována možností rychlé změny situace. Tyto rysy operace je nutno vzít v úvahu již při jejím plánování. Průběh provedených operačních cvičení ukazuje, že činnost svazků armády nemohla být v průběhu celé operace — převážně vlivem nepřítele — řízena podle připraveného plánu a bylo pravidlem, že velitel armády musel na základě vývoje situace a jejího předvídání připravený plán nejen upravit, ale i měnit. V naprosté převážné většině případů docházelo ke změnám při plnění dalšího úkolu armády zásahem operačních záloh nepřítele a použitím jaderných zbraní, které velitel a štáb armády nemohli v období plánování operace přesně předvídat.

Tato skutečnost by vyžadovala, aby plán operace předvídal možné způsoby použití jaderných zbraní a operačních záloh nepřítele a musel by být vypracován v odpovídajícím počtu variant. Je však na blední, že tento požadavek vzhledem ke krátkým přípravným obdobím je neuskutečnitelný.

Z řečeného vyplývá, že dosud platná zásada plánovat podrobně bližší a povšechně další úkol armády zůstává i nadále v platnosti.

Plnění bližšího úkolu armády je nutno plánovat pro jednotlivé svazky po dnech. Vyplývá to především z požadavku, aby velitel armády ve svém rozhodnutí (bojovým rozkazy) stanovil svazkům podrobný úkol (bližší, následující a další) na první den operace a na další jeden až dva dny pak směr útoku a čáry, nebo objekty, které ke konci jednotlivých dnů ovládnout. Tento požadavek je nutno respektovat zvláště při stanovení úkolu tankovým svazkům, vzhle-

dem k jejich možnostem rychle pronikat do hloubky sestavy nepřitele. Aby úkoly svazků mohly být stanoveny v souladu s plněním bližšího a dalšího úkolu armády a aby jejich boj mohl být zabezpečen z tohoto hlediska, je třeba hloubky těchto úkolů, vzhledem k plánovanému tempu operace, volit tak, aby mohly být plněny za určitý počet plných dní („sutok“). Je nevýhodné stanovit např. hloubku bližšího úkolu armády v takové vzdálenosti, která vyžaduje — při plánovaném tempu — splnění za jeden a půl dne. Domnívám se, že v takovém případě bude výhodné upravit předvídanou hloubku úkolu, aby vyhovoval výše uvedenému požadavku.

Často diskutovaným problémem je otázka, zda v současných podmínkách je účelné určovat rozhraní mezi útočícími svazky. Zastánci názoru, že to není žádoucí, zdůvodňují svůj názor tím, že v manévrových podmínkách operace rozhraní svazují manévry svazků na bojišti.

Otázku však nelze posuzovat jen z tohoto hlediska. Soudobou operací charakterizuje útok svazků na směrech s často značnými mezerami mezi jednotlivými divizemi. Tyto mezery mohou být v průběhu vedení operace nebezpečné, poněvadž dávají nepříteli možnost snadno vnikat do boku a týlu útočících vlastních vojsk. Je nezbytné, aby v těchto mezerách byl organizován a prováděn průzkum a aby útočící svazky si odkryté boky zajišťovaly nejen sestavou, ale i palbou. Jestliže šířka útočného pásma

armády bude se pohybovat přibližně v rozmezí 100—120 km a armáda bude útočit se čtyřmi svazky v prvním sledu, připadá průměrně na každý svazek pásmo 25—30 km široké. Vzhledem k tomu, že vševojskové svazky disponují organickými raketovými prostředky, mají možnost zasahovat těmito k ochraně obou boků.

Domnívám se, že v případě, kdy svazkům nebude určováno rozhraní, docházelo by k „anarchickým“ a nekoordinovaným zásahům velitelů svazků v mezerách. Aby byla zachována organizovanost v průzkumu, v řízení palby, v ochraně boků a v neposlední řadě i ve využívání komunikací, je určování rozhraní nezbytné.

Je nutné i proto, aby velitel armády mohl prostorově stanovit odpovědnost velitelů divizí „za styk“, což bez stanovení rozhraní by nebylo možné.

Jestliže k provedení určitého manévru uvnitř útočícího svazku bude nutno v průběhu operace využít i pásma sousedního svazku, pak je to otázka součinnosti a krátkého dohovoru po pojítkách mezi zainteresovanými svazky. Půjde-li o širší manévry organizované armádou, je třeba, aby tato stanovila nová rozhraní.

Pokud jde o určení, do jaké hloubky je třeba při plánování operace stanovit rozhraní mezi svazky, jsem toho názoru, že bude účelné určovat je předem do bližšího úkolu armády a dále v hloubce je upřesňovat až v průběhu operace.

V příspěvku jsem chtěl vyjádřit svůj názor na některé otázky plánování soudobé útočné operace a jsem přesvědčen, že vyvolá diskusi, která umožní ujasnit některé sporné otázky.